

เทศน์เช้า วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อย่าว่าแต่ใครเลยนะ แม้แต่เด็กๆ เวลามันกินอาหาร มันรู้จักเกาะกล่องนะ สิ่งที่เป็นบรรจุภัณฑ์มันไม่ใช่ตัวอาหารนะ สิ่งที่เป็นบรรจุภัณฑ์ใช่ไหม? อย่างที่อาหารมันใส่มา มันต้องมีภาชนะของมันใส่มา ภาชนะที่ใส่มาเรารู้ เราจะกินภาชนะหรือ? อาหารที่ใส่มา ยกเข้ามาขายยกด้วยแถมมา ยกเข้ามา เรากินทั้งจานไหม? เรากินแต่ข้าวใช่ไหม เราไม่กินจานหรอก

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติ ในหัวใจมันมีอาการของใจกับตัวใจ อาการของใจมันเป็นอย่างไร? อาการของใจ มันต้องรู้ว่านี่เป็นภาชนะ แล้วถ้าคนภาวนาเป็น คุณก็ไปซื้อของมันต้องมีบรรจุภัณฑ์มาทั้งนั้นแหละ ไม่อย่างนั้นเราจะเอาอาหารมาได้ยังไง? เอาอาหารมาได้หรือ? แล้วปฏิบัติก็ว่าเข้านิพพานๆ มึงยังไม่รู้ว่าบรรจุภัณฑ์มันคืออะไรเลย เหมือนอาหารตามสั่งเลยนะ เข้าไปร้านสั่งอาหารเลย จะเอาอะไรก็ได้ นิพพานสั่งเอา นิพพานสั่งเอา

นิพพานสั่งเอาไม่ได้หรอก นิพพานมันจะทำได้มันเริ่มตั้งแต่ที่เราก่อน เราทำอาหารของเราตัวเอง เห็นไหม เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าปรินิพพาน พระอานนท์เข้าไปร้องไห้ร้องห่มนะ เพราะพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ดวงตาของโลกดับแล้ว

“อานนท์ เราเอาแต่ของเราไปนะ ธรรมของแต่ละบุคคล ของใครก็ของคนนั้น”

พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะนิพพานไปก่อนหน้านั้น พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะก็เอาแต่ธรรมของพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะไป เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระธรรมของเรา “อานนท์ เราไม่ได้เอาของใครไปเลย นี่ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้นั้นเข้าถึงธรรมได้ตลอด” สิ่งนี้มันมีอยู่แล้วนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานก็เอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปองค์เดียว นี่แล้วพระสารีบุตรก็ไปองค์เดียวเหมือนกันเลย

นี่ก็เหมือนกัน เราต้องทำของเราเอง องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทางเท่านั้น เป็นคนบอก เหมือนเราเป็นพ่อเป็นแม่ เราให้การศึกษากับลูก เราให้อาชีพกับลูก ลูกมันต้องทำ ต้องยืนอยู่ของมันเองใช่ไหม? มันต้องยืนในสังคมของมันได้ มันต้องรู้ ต้องเข้าใจของมันเอง นี่ธรรมก็เป็นอย่างนั้น จะเข้าถึงนิพพาน เริ่มต้นตั้งแต่โศคาบัน สกิทาคามี อนาคามี มันผ่านมาอย่างไร? มันผ่านมาอย่างไร?

คูสิไข้อยู่ในงาน ไข่กับงานมันคนละอันนะ ไข่มันกินได้ ไข่มันเป็นการดำรงชีวิตได้ งานกินไม่ได้หรอก งานกับไข่ ร่างกายกับจิตใจมันปล่อยร่างกายมาอย่างไร? มันรู้สภาวะมาอย่างไร? สิ่งที่เราไปรู้สภาวะ นี่ปล่อยมันเป็นขั้นเป็นตอนมาอย่างนี้มันปล่อยมาอย่างไร? นิमितคืออะไร? ความเห็น นิमितนี้อាកารของใจ เห็นไหม นิमितนี้คูสิขณะที่ว่าเราเป็นอาการกัน ที่ว่าจิตเราจะเข้าสมาธิไม่ใช่นิमितนะ

ถ้าคำว่านิमितคือเครื่องหมายของจิต จิตมันเห็นนิमितอะไร? นิमितนี้เป็นอุคคหนิमित คือเห็นนิमितขึ้นมา นิमितก็ยังปลอมอยู่ ปลอมนะ นิमितนี้ของปลอมทั้งนั้น แต่จิตอาศัยเกาะเกี่ยวไข่ คูสิดูอย่างน้ำ น้ำใสอยู่ในภาชนะ อยู่ในแก้วที่เต็มแก้ว เราจะรู้ได้อย่างไรว่ามีน้ำหรือไม่มีน้ำเลย แต่เราใส่สีลงไป มันจะรู้เลยว่าสีนั้น น้ำนี้มีสี สีใสแดง สีเขียว สีอะไร น้ำมันจะเจือไปด้วยสีนั้น อาการของใจก็เหมือนกัน จิตที่มันแสดงอาการออกมา อาการที่สีมันออกมาอย่างไร?

นี่ภาชนะ บรรจุกัณฑ์ บรรจุกัณฑ์นี้อาการของใจ อาการของใจไม่ใช่ตัวใจ เวลาจิตสงบเข้ามา จิตมันจะสงบเข้ามา เราต้องมีหลักมีเกณฑ์ของเราขึ้นมาก่อน เราตั้งสติของเราขึ้นมาก่อน คนที่จิตสงบขึ้นมามันก็ต่างแล้ว มันต่างคือว่าความสงบของใจ โอ้โฮ สุขขนาดนี้ สุขขนาดนี้นะ เราเคยมีอะไรประทับใจมาก มีความสุขมาก นี่ไม่ได้ครึ่งของสมาธิหรอก สมาธิมีความสุขมากกว่านั้นเยอะมาก เพราะอะไร? เพราะสุขอันนี้เกิดจากอามิส สุขอันนี้เกิดจากการจ้างใจ การจ้างวาน

สุขจากการจ้างวาน สุขจากการเสพ สุขจากการใช้บริการ เราใช้บริการของเขามีความสุขกับสุขที่เกิดกับตัวเองมันต่างกันขนาดไหน? พิจารณาเอาสิ ถ้าจิตมันสงบเข้ามานะ จิตมันมีรากมีฐานเข้ามา นี่สัมมาสมาธิมันจะมีความสุขของมันมาก สุขอันนี้ นี่อันนี้คิดได้ ใครเข้าสมาธิว่าสมาธิเป็นนิพพานมากมายมหาศาลเลย คนที่ประพฤติปฏิบัติ นี่ว่าเราคิดนิमित คิดสมาธิ คิดทั้งนั้นแหละ มันคิดเพราะอะไร? เพราะมันมีความสุข ถ้ามันไม่มีความสุขมันจะคิดได้อย่างไร?

คนเราไม่เคยมีเงินเลย แล้วไปมีเงินนิดมีเงินหน่อยเราก็มารู้ว่าเรา ร่ำรวยแล้ว แต่คนมหาเศรษฐีนะ คุณเขามีเป็นหมื่นๆ ล้าน แสนๆ ล้าน เงินแทบจะเป็นเรื่องธรรมดาของเขาเลย เป็นเรื่องธรรมดา นะ เขามีเงินเป็นเรื่องปกติใจ เรามีเล็กน้อย เราก็มารู้ว่าเงินนี้มหัศจรรย์ๆ นี้สุขเกิดจากอามิส สุขจากความประทับใจ สุขจากการเสพทางโลก สุขอย่างนี้ใครๆ ก็หาได้ ใครๆ ก็มีได้ แต่สุขจากสัมมาสมาธิมันเป็นเรื่องแปลกโลก แต่เวลาพูดคุยกันเรื่องพื้นฐานของครัวเรือนใจ

เวลาครัวเรือน เห็นไหม นี่อาหารตามสั่ง นิพพานสั่งเอา กับนิพพานประพฤติกปฏิบัติเอา เราต้องมีครัวเรือนของเราก่อนนะ เราต้องมีเตาไฟนะ เราต้องหาพลังงานนะ หาถ่าน หาฟืนมา ทำอาหาร เราต้องมีภาชนะทำอาหารนะ แล้วเราจะต้องหาวัตถุดิบมาทำอาหารนะ

นี่ก็เหมือนกัน การประพฤติกปฏิบัติมันมีขั้นตอนของมันมหาศาลเลย ขั้นตอนการที่เราจะก้าวเดินไป สิ่งที่เราเดินไป เห็นไหม คุณเวลาจิตมันสงบขึ้นมา เริ่มตั้งแต่เรามีครัว เราหาครัว นี่ถ้าจิตสงบเข้ามาเราก็มีเตาไฟ สิ่งที่เป็นอาหารมันจะสุกได้ที่เตาไฟนั้น จิตมันจะเข้านิพพานได้มันต้องมีที่ทำงานที่ตัวจิตนั้น ภาวสวะ ตัวภพนี้แหละ ตัวภพ ตัวที่ฐานของจิต ตัวที่ความคิด ความคิดออกมาจากจิต จรวดยิงออกไปจากฐาน ความคิดออกไปจากใจ ออกไปจากภาวสวะ แล้วมันก็ไปกว้านเอาความทุกข์มาเหยียบย่ำหัวใจ

นี่ความคิดต่างๆ มันเป็นขั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณไม่ใช่จิต อาการของจิต เห็นไหม สิ่งนี้มันเป็นบรรจุกัณฑ์ นี่สิ่งนี้ออกไปเอาเหยื่อด้วยนะ ออกไปเอาสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัย เข้ามาเหยียบย่ำทำลายตัวเอง โดยตัวเองไม่รู้ตัวเลย นี่ว่าสิ่งนี้เป็นปัญญา สิ่งนี้เป็นปัญญา เรียนธรรมะมากกว่าสิ่งนี้เป็นปัญญา นกแก้วนกขุนทองท่องจำกัน นิพพานสั่งเอาทั้งนั้นเลย นิพพานสั่งเอา นิพพานนึกเอา นิพพานเป็นสัญญาเอา สมาธิก็เป็นสัญญาเอา ว่างๆ ว่างๆ มันเหมือนเด็กๆ ที่ไม่รู้จักอะไรเลย แล้วก็มาพูดเรื่องธรรมะกันใจ

“มันจะเป็นอย่างไรครับ ว่างๆ อย่างนี้เป็นอย่างไรครับ” เหมือนเด็กๆ ที่ไม่เคยเห็นอะไรเลย แต่ท่องจำมาเป็นนกแก้ว นกขุนทอง แล้วก็มาว่านิพพานๆ กัน มันเป็นไปไม่ได้หรอก มันเป็นไปไม่ได้ คนที่จิตมันเข้าถึงโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี โอ้อโฮ จิตมันมีสติ มันมีปัญญาของมันนะ มันไม่ถือมงกอลคืนข่าว เห็นแล้วเข้าใจไปหมดเลย นี่สิ่งที่เขาถือกัน โลกเขาเป็นไป คุณอย่างปัจจุบันนี้เขาถือของที่ว่า เป็นเครื่องรางของขลังกันไป มันเป็นเรื่องนอกๆ แล้วเขาก็ไปตามกัน เพราะมันไม่มีจุดยืน ชาวพุทธไม่เป็นพุทธมามากะ

พุทธมามกะคือถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ใครถือมงคลตื่นข่าวนอกจากพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ขาดจากเป็นพุทธมามกะ เห็นไหม นี่ขนาดเรื่องปลีกย่อย เรื่องไร้สาระอย่าง นั้นยังไม่มีจุดยืนกันเลย แล้วนิพพานชั่วเอื้อมนะ มันเป็นไปได้หรือไม่ หอก มันเป็นที่เป็นไปได้ ไม่ได้ แต่ในวงการประพุดติปฏิบัติจะเป็นอย่างนั้นไปหมดเลย นี่สุกเอาเผากิน ด้วยความสุกเอา เผากิน ด้วยความมั่งง่าย ด้วยความมั่งง่ายนะ นิพพาน กิเลสอาชรรณขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้ามาอ้างอิง อ้างอิงในหัวใจนะ แล้วก็อยู่ในสังคมกันไป ยกย่องกันไป

นี่โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ มียศไฉน มียศลาภบรรดาศักดิ์ ยศลาภบรรดาศักดิ์ ด้วยอริยุบุคคลใจ สวมกันเป็นหัวโขน ว่าคนนั้นได้ขึ้นตอนนั้น คนนี้ได้ขึ้นตอนนี้ แต่ทำไมถึงเล สงสัย โสดาบันนะ วิจิกิจจานี้มันไม่มี โสดาบันจะไม่มี ความสงสัยใดๆ เลย ธรรมะหลอกไม่ได้ ธรรมะเค็ดขาดเลย โสดาบัน เห็นไหม วิจิกิจจาจะไม่มีในหัวใจเลย สลักพตปรามาส นี่ไม่ลูป คล่าในศีล แล้วสักกายทิฎฐิ ความเห็นผิดในเรื่องของธรรมเป็นไปได้เลย มันจะเห็นความเป็น จริงเลย เพราะอะไร?

เพราะถ้าจิตมันสงบเข้ามา ถ้าอย่างที่ว่านี่จิตมันสงบเข้ามา แล้วถ้ามีอำนาจวาสนา ก่อนที่ จิตมันจะเข้าถึงตัวจิตนี้ นะ แต่ละบุคคลมันมีอาการต่างๆ กันไป ตกจากที่สูงก็ได้ มีอาการต่างๆ จะโยก จะคลอน จะไหวขนาดไหน ถ้าจิตมันสงบได้มันจะสงบของมัน ถ้าจิตสงบขึ้นมา อาการ เข้านี้มันจะทำให้เราตื่นเต้นมาก เหมือนกับเราเปิดห้องของเรา เปิดบ้านของเรา บ้านของเรา ถ้า ประตุมันอัดไว้แน่น อากาศอัดไว้แน่น แล้วอากาศข้างนอกกับข้างในมันต่างกันมาก เวลาเปิดมา จะมีแรงกระทบออกมามาหาศาลเลย

จิตมันจะเข้าบ้านของตัวเอง มันจะเข้าสัมมาสมาธิ มันจะมีอาการของมัน เห็นไหม เหมือนกับอากาศข้างนอกกับอากาศข้างในมันต่างกันมาก เวลาเปิดนี้อาการกระทบมันจะรุนแรง จิตมันจะตกขนาดไหนเราต้องตั้งสติของเราไว้ เพราะอะไร? เพราะเหมือนกับนี้ คุณใช้เวลาพายุมา เราต้องต้านพายุเข้าไป เราต้านพายุเข้าไป พายุจะแรงมาก เวลาจิตจะเข้าถึงตัวสัมมาสมาธิ มารมัน จะผลักไส เราจะตั้งสติของเราอย่างไร? เราจะเข้าไปถึงตัวจิตของเราได้อย่างไร?

นั่นแหละเป็นความสงบเฉยๆ นะ นี่มันจะเข้าไปถึงตัวฐานของจิตใจ ตัวฐานของตัวครัว ใจ ตัวเรือน ครัวไฟที่เราจะทำอาหารนั้นไง ถ้าเข้าไปถึงที่นั่น เราจะไปประกอบอาหารที่นั่นได้ เราจะไปทำวิปัสสนาที่นั่นได้ ถ้าเราทำวิปัสสนาที่นั่น เห็นไหม พอจิตมันสงบเข้ามา มันมีอาการ

ต่างๆ เข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามาเห็นนิมิต อุกคหนิมิตมันยังหลอก หลอกเพราะอะไร? เพราะว่าเราเห็นแล้วมันเป็นอุคคหนิมิต ก็ว่ามันจะเป็นเรื่องราวต่างๆ กันไป ปล่อยหมดๆ รู้แล้วผ่าน รู้แล้วผ่าน รับรู้ไว้ ไม่ใช่ไม่รู้ก็ได้ มันมีของมัน

ถ้าคนที่ไม่มี สงบเฉยๆ เข้าไป เราเข้าบ้านไปแล้ว บ้านเราปกติสะอาดอยู่แล้วไม่ต้องทำอะไรเลย เราเข้าไปในบ้านแล้วก็พักผ่อนสบาย จิตมันเข้าไปถึงสมาธิแล้ว ถ้ามันไม่มีสิ่งใดเลย มันจะไปสงบสุขของมัน ถ้าจิตของเราเข้าไปในบ้านของเราแล้ว ถ้ามีอะไรต้องเก็บรักษา เห็นไหม นี่มันจะเกิดนิมิต เกิดอะไรต่างๆ นิมิตอย่างนี้มันเก็บให้เป็นปกติใจ เก็บให้เป็นปกตินะ ถ้าเราจับได้ เราตั้งได้ นี่วิภาคก็คือเราจับได้ก่อน แล้วแยกส่วน ขยายส่วน

การแยกส่วน ขยายส่วนคือการทำอาหาร เห็นไหม การทำอาหารเราจะเอาอะไรทำอาหาร เราจะทำอาหารอะไร เราต้องการสิ่งใด นี่เจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ ในการวิปัสสนากาย เวทนา จิต ธรรม ในการพิจารณาเวทนามีเป็นอาหารอย่างหนึ่ง พิจารณากายเป็นอาหารอย่างหนึ่ง พิจารณาจิตก็เป็นอาหารอย่างหนึ่ง พิจารณาธรรมก็เป็นอาหารอย่างหนึ่ง อาหารแต่ละอย่าง การกระทำก็ต้องไม่เหมือนกัน เพราะอะไร? เพราะอาหารมันต่างชนิดกัน สิ่งต่างชนิดกัน วิปัสสนาจะอย่างไร?

นี่ครูบาอาจารย์จะแยกแยะอย่างนี้ จะค่อยทำอย่างนี้ นี่มันเป็นวิธีการขึ้นมา แล้วมันต้องทำของตัวเองขึ้นมา เห็นไหม แล้วจะบอกว่ามันจะผ่านไปเฉยๆ โดยที่ไม่รับรู้อะไรเลย แล้วจะเข้านิพพานมันเป็นไปไม่ได้หรอก ไม่ทำอะไรเลย เดินมาเฉยๆ ว่าเป็นนิพพานใครมันจะไปเชื่อ? ถ้ามันเชื่อนะ คุณเขาเรียนพระไตรปิฎก ท่องจำได้หมดเลย คอมพิวเตอร์นี่ก็เข้าไปออกมาหมดเลย พระไตรปิฎกอะไรก็ได้ แล้วคอมพิวเตอร์มันรู้อะไร? คอมพิวเตอร์มันได้อะไร? มันไม่ได้อะไรเลย เพราะมันไม่ได้ชำระอะไรเลย เพราะมันไม่ทำอะไรของมันเลย การกระทำมันทำแล้วมันแยกแยะได้ แล้วจะไม่พูดอย่างนี้หรอก

คนทำงานเป็น คนทำงาน คุณนายช่างลิ ช่างนี้เขาหีบเครื่องไม้เครื่องมือ เขาจะรู้เลยว่าช่างคนนี้ทำงานเป็นหรือไม่เป็น ถ้าคนทำงานเป็นเขาจะหีบเครื่องมือของเขาถูกต้อง เขาใช้เครื่องมือของเขา งานหยาบ งานละเอียดเขาจะใช้ของเขาได้ประโยชน์ของเขา ใช้อะไรใช้อะไรก็ไม่ใช่ ทำอะไรก็ไม่ใช่ แล้วว่าเขานิพพานๆ นี่แค่คำพูดมันก็สื่อถึงฐานะของจิต ถึงวุฒิภาวะว่า

จริงหรือไม่จริง แค่ว่าพูดนี่นะ แค่ว่าจริงหรือไม่จริง ถ้าเป็นความจริงไม่เป็นแบบนี้ ไม่เป็นแบบนี้ สติสัมปชัญญะอย่างนี้มาก เพราะมันผ่านขั้นตอนมานะ

ดูเวลาเขาบอก เมื่อก่อนไม่เคยปฏิบัติเลย มีความโกรธมาก มีอารมณ์รุนแรงมาก เดี่ยวนี้ พอประพฤติปฏิบัติแล้วไม่มีความโกรธเลย

พูดไปอย่างนี้เขาก็เชื่อนะ หินทับหญ้าไว้เฉยๆ ความโกรธละไม่ได้ ความโกรธละได้ ตั้งแต่ปฏิมะ กามราคะ ปฏิมะ กามราคะ เห็นไหม เพราะความโกรธเกิดจากตรงนั้น แล้วว่ามัน จะผ่านขั้นตอนเข้าไปถึงตรงนี้ มันผ่านเข้าไปที่ขั้นตอน แล้วทำอะไร? ถ้าทำอย่างนั้นได้จะจะไม่ มาพูดเพื่อเจ้ออย่างนี้เลย การพูดเพื่อเจ้ออย่างนี้มันเป็นการพูดเพื่อเจ้อ โดยความเห็นผิด โดยกิเลส มันเพื่อเจ้อไป

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเรา นะ ธรรมสภาจตุรา เอตมมุงคฺลุมตฺตมํ เพราะอะไร? การ ประพฤติปฏิบัติมาแต่ละบุคคลมันมีประเด็น มันมีวิธีการ ดูสิเราทำวิทยานิพนธ์ของแต่ละบุคคล ตามแต่ละสาขา แต่ละแขนง แล้วเรามาเปิดวิจัยกัน มันจะมีความมหัศจรรย์นะ นี่ธรรมสภาจตุรา เอตมมุงคฺลุมตฺตมํ เวลาคุยกันในวงสนทนาธรรมของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ให้เป็นคติ เป็น ตัวอย่างของกันและกัน ให้เป็นอุบายวิธีการที่อีกฝ่ายหนึ่งจะได้เก็บไปใช้เป็นประโยชน์ขึ้นมาได้ นี่การพูดอย่างนั้นต่างหากถึงเป็นประโยชน์ แล้วพูดเป็นครั้งเป็นคราว ไม่ใช่มาพูดกันอย่างนี้ หรอก ไม่พูดว่านิพพานแค่อ้อม จะเข้านิพพาน

คนพูดยังตาเหม่อลอยเลยนะ สติยังไม่มียเลยนะ แล้วมันจะเอาความรู้จากธรรมมาจาก ไหน? มันเป็นไปได้ไม่ได้ เห็นไหม นี่สิ่งต่างๆ อย่างนี้มันน่าสลดสังเวชใจ สลดสังเวชในการ ประพฤติปฏิบัติ มันควรจะเป็นประโยชน์กับเราไง ไม่ใช่ประพฤติปฏิบัติมันไม่เป็น ประโยชน์กับเรา ทำให้เราเสียเวลาเปล่าๆ อย่างน้อยเสียเวลาเปล่า อย่างมากออกนอกกลุ่มออกทาง ไปเลย แล้วถ้าไปเรื่อยๆ ถ้านิมิตมันหลอกนะ หลอกไปอย่างนั้น หลอกไปอย่างนั้น ถึงที่สุดนะ หลุด ถ้าหลุดออกไปก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง นี่เพราะอะไรล่ะ?

เพราะในสัปปายะ ๔ อาจารย์เป็นสัปปายะ ครูบาอาจารย์เป็นสัปปายะนี่หนึ่งนะ เป็นผู้ ชี้นำ เข้มทิส เข้มทิสถูกต้องไปถูกต้องหมด ถ้าเข้มทิสผิด ผิดหมด อาหารเป็นสัปปายะ หมูคณะ เป็นสัปปายะ หมูคณะนี้ หมูคณะมันจะไม่กระทบกระเทือนกัน แล้วสถานที่เป็นสัปปายะ การหา ประพฤติปฏิบัติ แล้วนี่เราก็ประพฤติปฏิบัติกันมา ประพฤติปฏิบัติมา งมกันอยู่ไหน? งมในอุหา

ของใจ งามกันไม่เจอ งามกันไม่ได้ แล้วก็มีความเข้าใจผิดกันไป แล้วก็ออกนอกกลุ่มนอทางไป
เลยกลายเป็นสัญญาไปหมด ธรรมะเป็นพิธีกรรม

นี่ศาสนาสอนให้คนเป็นคนดีหมด ศาสนาเหมือนกันหมด เป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้เลย
มันน่าสลดสังเวชมากเลย เพราะอะไร? เพราะศาสนาไหนเหมือนกันหมด ศาสนาไหนสอนให้
เป็นคนดี นี่คนมีศีลธรรม จริยธรรม คนที่มีศาสนา คนนี้ก็คือคนดี แต่ศาสนานี้มันแก็กิเลสไว้
ศาสนาเนื่องศีลมาแต่เจ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ แล้วมีศาสดองค้ำไคใน
ลัทธิต่างๆ ประกาศตนว่าเป็นพระอรหันต์? ไม่มีเลย มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
เดียว

แล้วครูบาอาจารย์เราสิ้นกิเลส ตักเอาอย่างนี้ ...แล้วศาสนาเหมือนกัน เหมือนกันได้
อย่างไร? ถ้าเหมือนกันมันก็ไคได้พลอยไง ไคคนที่บอกศาสนาเหมือนกันๆ มันไคได้พลอย มัน
คาบแต่พลอย มันไม่รู้จักคุณค่าของพลอยไง มันถึงว่าศาสนาเหมือนกัน เหมือนกัน เหมือนกัน
ทำไมไม่รู้ความจริงไม่เหมือนกันละ? เหมือนกันต้องความจริงเหมือนกันสิ เข้าถึงเหมือนกัน แก้ก
กิเลสเหมือนกัน ชำระกิเลสได้เหมือนกัน แล้วไม่เกิดได้เหมือนกัน เอวัง